

Nr 402.

Av herr **Tham, Vollrath**, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner angående försvarsväsendets ordnande och med förslag till värnpliktslag.

1. Den sjögående örlogsflottan, d. v. s. kustflottan, bemannas beträffande värnpliktiga i första hand av sådana, vilka inskrivas till *allmän tjänst*. Dessa värnpliktiga, vilka tillhöra sjömanshus och utgöras av handelsflottans sjögående personal, är den för bemannandet av kustflottan i såväl fred som krig värdefullaste tillgången av värnpliktig personal. Tjänstgöringstiden är f. n. 200 dagar utom för sjökaptener och likställda, vilka hava en tjänstgöringstid av 260 dagar. De till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga uppgå till ett medeltal under de fyra sista åren av omkring 1 350 man.

2. Kungl. Maj:ts propositioner förutsätta för de till allmän tjänst uttagna värnpliktiga samma tjänstgöringstid som hittills.

3. De värnpliktiga inrycka i två kontingenter, den ena i början av februari och den andra i mitten av juli. Utryckningen äger rum i början av februari och i mitten av augusti. De närmaste två à tre månaderna efter det att en dylik ny kontingent värnpliktiga embarkerar å örlogsfartygen, företrädesvis pansarskeppen, nedgår stridsberedskapen å dessa högst väsentligt. Bifogade diagram avser att närmare belysa ifrågavarande förhållande. Av diagrammet framgår att med nuvarande utbildningstid och tidpunkt för värnpliktsinkallelser kustflottans stridsberedskap är tillfredsställande endast under månaderna maj till mitten av augusti och dessutom möjligen under december och januari månader.

4. På grund av isförhållanden äro månaderna januari, februari och mars minst lämpliga för sjökrigsoperationer i de oss omgivande kusthaven, ett förhållande som ytterligare accentueras för makter vid Östersjöns östra delar. Med anledning härav är det framför allt önskvärt att kustflottans stridsberedskap står på en tillfredsställande ståndpunkt under månaderna april—december, då sjökrigsoperationer under alla förhållanden äro sannolikast.

5. Ur synpunkten av kustflottans stridsberedskap vore det således synnerligen önskvärt att endast *en* värnpliktsinkallelse per år kunde ifrågakomma för till allmän tjänst uttagna värnpliktiga. Utsträcket därför värnpliktstiden att för till allmän tjänst uttagna värnpliktiga (utom värnpliktiga sjökaptener och styrmän) omfatta 340 dagar med inryckning omkring 10 januari och utryckning 20 december, kan beredskapsgraden jämnt stegras under den tid, då isläggning hindrar sjökrigsoperationer i oss omgivande farvatten, för att därefter bliva tillfredsställande och bibehållas å denna nivå under praktiskt taget hela återstoden av året.

6. Förutom ökad stridsberedskap för den rustade delen av kustflottan skulle därjämte vinnas flera andra fördelar, nämligen bl. a. följande:

Den årliga kontingenten inskrivna kan minskas, när endast en omgång värnpliktiga för allmän tjänst erfordras i stället för nu två.

Sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar nedgår, emedan de överskjutande perioderna för förberedande utbildning icke erfordras.

Viss besparing uppstår genom att antalet in- och utryckningsresor nedgår samt genom att utgifterna för beklädningen bliva lägre vid användning av 1 utrustning under 340 dagar i stället för 2 under vardera 200 dagar.

Dessa besparingar uti penningbidrag, förplägnad, beklädning, resor m. m. uppgå till cirka 150 000 kronor. Förlänges således värnplikten till 340 dagar för flottans till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga erhålles *en besparing av omkring 150 000 kronor jämfört med Kungl. Maj:ts proposition nr 225.*

Den överbelastning av stampersonalen, som f. n. är tillfinnandes genom att ny utbildning av värnpliktiga måste påbörjas mitt under utbildningsåret, undviks. Kustflottans övningsår kan bättre planeras och utnyttjas med hänsyn till stampersonalens utbildning. Under den jämna stegringen av utbildningen bliva besättningarna samarbetade till båtnad för arbetsresultat, disciplin och trevnad.

Den rustade fartygsmaterielen slites mindre och värden av densamma förbättras, vilket inverkar till förbilligande av underhållskostnaderna.

Behovet av sjöfolk motsvarar ganska nära tillgången inom en årsklass värnpliktiga av allmän tjänst, vilken till sin storlek är begränsad. Med 340 dagars värnpliktstid kan flottan sålunda bemannas med den lämpligaste värnpliktskategorien, sjöfolket, under det att med dubbla inkallelser flottan endast till hälften, eller ock endast under ena perioden kan bemannas med sjöfolk; den andra delen utgöres av till sjötjänst inskrivna, vilkas huvudsakliga del icke äro sjömän till yrket. Betydelsen härav för flottans stridsvärde torde utan vidare inses.

De *nackdelar* en utsträckt värnpliktstid skulle medföra torde inskränka sig till att mobiliseringsbehovet måste fyllas med ett något större antal årgångar på grund av att antalet årligen utbildade blir mindre, en olägenhet, som emellertid till stor del uppväges av den grundligare utbildningen.

7. De till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga äro sjömän till yrket, varför skillnaden i tjänstgöring och levnadsförhållanden överhuvud taget för dessa på intet sätt är jämförbar med de övriga kategorier värnpliktiga, som kallas från olika civila förhållanden till militär tjänstgöring. I viss mån fortsätter den civile sjömannen sitt yrke, om också under andra yttre betingelser.

8. För att kompensera de ökade anspråk, som staten sålunda ställer på en viss kategori medborgare, synes det lämpligt att viss särskild kompensation beredes de värnpliktiga, vilka inkallas till 340 dagars tjänstgöring. Den värnpliktige bör under den tid han tjänstgör utöver 200 dagar beredas en avlöning som ungefär motsvarar vad han i medeltal uppbär i handelsflottans

tjänst. Därjämte bör han hava rättighet att räkna dessa överskjutande månader, i den mån de tillbringas till sjöss, såsom extra sjömånader, vilka sedermera kunna räknas honom till godo vid framtida civil tjänstgöring.

9. För närvarande uppbär en jungman en månadslön som i medeltal torde belöpa sig till omkring 50 kr. Lönen varierar med fartygens storlek samt antalet sjömånader vederbörande tjänstgjort i ifrågavarande befattning (jungman).

För en lättmatros torde motsvarande löneförmåner belöpa sig till omkring 75 kr.

Det synes rätt och billigt att ifrågavarande värnpliktiga under de överskjutande 140 dagarna erhålla en löneförmån om 2 kr. per dag eller cirka 60 kr., vilket motsvarar ett ungefärligt medeltal av jungmans- och lättmatros-lönerna.

10. De till allmän tjänst uttagna värnpliktigas kontanta löneförmåner skulle således bliva:

1—180 dagar	kr. 0: 50
181—200	»	» 1:—
201—340	»	» 2:—

11. Enligt vad tidigare framhållits skulle en besparing av cirka 150 000 kronor erhållas, såframt den ifrågasatta utökningen av värnpliktstiden för de till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga vidtoges; detta dock under förutsättning att dessa värnpliktiga erhöles 1 krona per dag efter 180 dagars tjänstgöring. Med en avlöning utav 2 kronor per man och dag i 140 dagar uppstår en ökning med 142 800 kronor. (Här räknas med den erfarenhetssiffran, att av cirka 1 350 man, som inskrivas, ungefär 1 020, enligt i marininstaben förd statistik, beräknas kvarstå för tjänstgöring hela tiden. De övriga inställa sig icke alls eller avgå efter inställelsen under tjänstgöringstidens tidigare skede av olika anledningar. $1\ 020 \times 140 \times 1 = 142\ 800$.) Enär emellertid samtidigt en besparing av 150 000 kronor skulle göras i förhållande till Kungl. Maj:ts proposition, innebär en utökning av värnpliktstiden för till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga vid flottan jämte en utökning av penningbidrag enligt punkt 10 ovan *icke någon merkostnad för statsverket*.

Med stöd av ovanstående får jag sålunda hemställa att riksdagen ville besluta,

att värnpliktstiden för de värnpliktiga, vilka tillhöra sjömanshus och uttagas till marinen i allmän tjänst, måtte utgöra 340 dagar;

att dessa värnpliktiga för fredstjänstgöringstid utöver 200 dagar erhålla i löneförmån 2 kronor per man och dag;

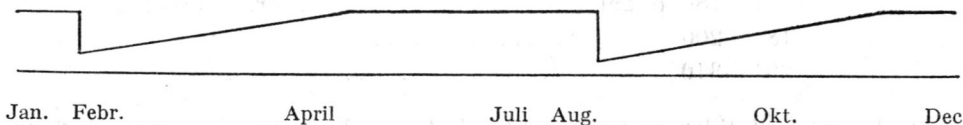
att den tid, 140 dagar, som ifrågavarande värnpliktiga tjänstgöra till sjöss utöver med dem eljest jämställda kate-

gorier tillgodoräknas dessa värnpliktiga såsom sjömänader; att det förslag till ny värnpliktslag, som föreligger i Kungl. Maj:ts proposition nr 226, måtte omarbetas i anslutning till denna motion.

Stockholm den 20 april 1936.

V. Tham.

Växlingarna i kustflottans stridsberedskap enligt system = Kungl. Maj:ts proposition. Vid diagrammets uppgörande har hänsyn endast tagits till huvuddelen av flottans värnpliktiga, nämligen kategori allmän tjänst.

Utsträckes däremot värnpliktstiden för nämnda kategori att omfatta 340 dagar erhålles en tillfredsställande stridsberedskap under största delen av året.

